

Trouw tot het einde

Christina Erikson bij Boekerij:

Als jij van mij was

Eiland van geluk

Trouw tot het einde

Christina Erikson

Trouw tot het einde

Svartå 1792. Christina is getrouwd en vrouwe van
het landgoed. Maar ze kan Gustaf nog
altijd niet vergeten

Deel 3 van de *Svartå*-trilogie

Vertaald uit het Zweeds door Corry van Bree

ISBN 978-90-492-0688-8

ISBN 978-94-023-2633-8 (e-book)

ISBN 978-90-528-6860-8 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Trogen dig till döden*

Vertaling: Corry van Bree

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Zetwerk: Mat-Zet bv

© 2024 Christina Erikson

© 2026 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Lieve lezer,

Terwijl ik de eerste regels van dit boek schrijf, ligt landgoed Svartå onder een dikke laag sneeuw. Binnen de stenen muren is het warm en behaaglijk dankzij de min of meer moderne verwarming, maar ik kan het niet laten me af te vragen hoe het hier tijdens de winters in de achttiende eeuw moet zijn geweest. De statige kachels verwarmden de ruimtes beslist goed. Toch moet het een enorm gesjouw met hout zijn geweest om ervoor te zorgen dat de kachels een gelijkmatige temperatuur verspreidden.

Juist vanwege de kachels sloeg mijn hart een slag over toen ik Svartå voor het eerst bezocht en het maakte me tot in het diepst van mijn ziel gelukkig om ze elke dag te zien. De liefde en zorg die men vroeger aan details besteedde fascineert me nog altijd en ik hoop dat een beetje van het respect en de eerbied die ik voor het Gustaviaanse tijdperk heb van deze bladzijden op jullie overslaat tijdens het lezen.

Dit is het derde boek over Christina Sporre. Bedankt dat jullie deze reis samen met mij willen maken.

Christina Erikson
Landgoed Svartå

1

SVARTÅ, JANUARI 1792

Christina schopte de deken van zich af en ging mopperend op de rand van het bed zitten. De vloer was ijskoud aan haar voetzolen terwijl ze naar haar pantoffels tastte. Met vertrouwde bewegingen stak ze de kaars op het nachtkastje aan en sloeg een sjaal om haar schouders. Ze was opnieuw een avond alleen naar bed gegaan. Ze had wakker gelegen en had zo lang in het donker voor zich uit gestaard dat haar ogen eraan wonden en de contouren niet langer vaag waren. Alle voorwerpen in de kamer waren bijna net zo duidelijk zichtbaar als bij daglicht. De gordijnen rond het bed, de stoel bij het voeteneind, de commode tegen de muur ertegenover. Het enige wat ze niet kan onderscheiden waren de kleuren, maar die waren zo vertrouwd dat ze geen licht nodig had om ze te weten. De kamer was tien jaar lang van haar geweest, vanaf de dag dat het landhuis klaar was. Het mooie behang met de verticale bloemenslingers, de roze zijden stoffen en het grijze lijstwerk waren nog net zo schitterend als destijds.

Het verschil met een decennium geleden was dat ze nu een getrouwde vrouw was. Ze was inmiddels anderhalf jaar de echtgenote van P.H. von Amber en er was één punt waarover ze intens ongelukkig was. Von Amber had erop gestaan dat ze kamers tegenover elkaar in de gang zouden hebben en niet naast elkaar, zoals gebruikelijk was. Christina ergerde zich eraan dat ze daarmee had ingestemd omdat ze nu de gang moest oversteken en het risico liep iemand tegen te komen, in plaats van de sluipweg naar de naastliggende kamer te kunnen nemen.

Ze opende de deur voorzichtig en keek naar buiten. Toen ze zich ervan had verzekerd dat er niemand in de buurt was, liep ze over de

stenen vloer van de gang en hield haar oor bij de deur van haar man. Langzaam duwde ze de deurklink naar beneden en ging naar binnen. Ze sloop naar het bed en legde haar hand op P.H.'s arm.

Hij schrok. 'Is er iets gebeurd?' vroeg hij terwijl hij rechtop ging zitten.

Christina schudde haar hoofd en glimlachte. 'Ik hoopte dat ik hier mocht slapen. Ik heb moeite om tot rust te komen.' Ze zette de kandelaar op het tafeltje naast zijn bed en maakte aanstalten om naast hem te gaan liggen.

'Je weet dat dat niet prettig is,' zei hij kalm. 'Dan kunnen we allebei niet goed slapen. Ik heb morgen een enerverende dag voor de boeg. We vertrekken al vroeg naar Stockholm.'

Christina verstijfde. 'Maar ik dacht...'

'Misschien kun je je kamerjonkvrouw roepen? Warme melk helpt meestal.' Hij streelde haar hand even. 'Het is belangrijk dat je slaapt zodat je je veeleisende taak aankunt.'

'Je hebt gelijk,' zei Christina. Ze kreeg een brok in haar keel.

'Wil je dat ik met je meeloop?' vroeg hij vriendelijk.

'Nee, dank je, dat hoeft niet.' Ze pakte de kandelaar en draaide zich om zodat hij haar teleurstelling niet zou zien.

'Welterusten dan maar,' zei hij achter haar.

'Welterusten,' antwoordde ze zachtjes terwijl de schaamte en het verdriet in haar opkwamen. Met één arm rond haar middel geslagen sloop ze naar haar kamer terug. Het kon haar niet meer schelen of iemand haar zag.

Ze had zowel haar vader als zichzelf beloofd dat Svartå in de familie zou blijven, maar haar inspanningen om het landgoed voort te zetten leken tevergeefs. Zonder erfgenamen was de toekomst net zo donker en somber als toen Marcus tijdens die afschuwelijke winter van 1789 was gestorven. Het liefst had ze de deur van haar kamer keihard dichtgeslagen, zodat het geluid tegen de muren zou echoën en de ruiten zouden rinkelen. Maar dat had geen enkele zin. Het enige wat het zou opleveren waren de spottende blikken van haar moeder en Beata, en daar kreeg ze er zo ook al genoeg van. Ze leken Christina's maandelijkse

bloedingen als twee aasgieren bij te houden en zodra het zover was stelden ze veelbetekenende vragen over hoe het ging met de toekomstige erfgenaam. Christina sloeg haar handen voor haar gezicht en wilde dat Maja bij haar was.

Het dekbed voelde koud en onaangenaam toen ze het over zich heen trok. Ze huiverde, deed haar ogen dicht en probeerde alle gedachten die ongerustheid en angst voor de toekomst opriepen te verdringen. Ze was niet jong meer en het vermogen om een kindje in zich te laten groeien was waarschijnlijk niet eeuwigdurend. Haar moeder was net zo oud als Christina geweest toen ze zwanger was van Beata. Als Maja hier was geweest, dan had Christina haar vragen over het onderwerp kunnen stellen. Hoewel Maja daar geen ervaring mee had, wist ze veel. En ze was verstandig.

Christina zag het meisje dat ze had gebaard voor zich. Het kind van haar en Gustaf dat Maja als haar dochtertje opvoedde. Het was zo'n knap meisje. Af en toe stond Christina het zichzelf toe om op zondag in de kerk of tijdens de enkele keren dat ze in het dorp was naar Amelia te kijken. Ze zorgde er echter voor om niet te dicht bij het meisje in de buurt te komen. Dat kon vragen oproepen, zowel bij het meisje als bij de mensen om haar heen. Iedereen die zorgvuldig keek, zou kunnen zien dat er overeenkomsten tussen hen waren.

Ze draaide zich op haar zij. De eenzaamheid had haar in haar greep. Toen Maja nog voor haar werkte, had ze daar geen last van gehad. Maja was veel meer geweest dan alleen haar kamenier. Ze was haar vriendin en Christina had al haar geheimen met Maja gedeeld. Haar kamerjonkvrouw Rut was vriendelijk en in alle opzichten fantastisch, maar ze vond het nog steeds lastig om haar in vertrouwen te nemen. Rut deed haar werk goed, daarover had ze niets te klagen, maar er was toch iets waardoor ze zich niet helemaal op haar gemak voelde om haar dingen te vertellen die ze zo gemakkelijk aan Maja had toevertrouwd. Het was beslist Ruts een schuld niet, want Christina wist dat ze lastig was. Dat had ze vanaf haar vroegste jeugd gehoord en meestal verdroeg ze geen betutteling van haar omgeving. Ze had geleerd zichzelf te redden en leidde Svartå samen met haar vader, ook al wilde ze hem niet lastigval-

len nu hij ouder werd en bovendien ziek was. Daarom vroeg ze hem zelden om hulp, maar nu wilde ze dat ze iemand naast zich had staan.

Dit was maar een van de vele nachten waarin ze zichzelf vragen stelde over haar mislukte huwelijk. Ze begreep niet wat ze verkeerd deed, behalve dat het haar schuld moest zijn als haar man niet samen met haar in één bed wilde liggen. P.H. was eerder getrouwd geweest en was weduwnaar toen ze elkaar leerden kennen. Christina wist niets over zijn eerste vrouw. Ze had er nooit naar gevraagd omdat ze niet opdringerig of ongevoelig wilde lijken. Maar nu ze opnieuw door P.H. was afgewezen en alleen in haar donkere kamer lag, vroeg ze zich af of ze de kwestie niet moest onderzoeken. Waren hij en zijn vrouw gelukkig geweest? Rouwde hij nog steeds om haar? Was dat misschien de reden waarom P.H. zo zelden de nabijheid van Christina zocht? Sinds de huwelijksnacht hadden ze maar heel weinig gemeenschap gehad en ze wist dat er iets tussen hen ontbrak. Ze had gedacht dat het na verloop van tijd goed zou komen – ze konden het verder tenslotte prima met elkaar vinden – maar in plaats daarvan leek de afstand tussen hen langzamerhand groter te worden. Misschien kwam dat doordat P.H. nog steeds van zijn eerste vrouw hield? Ze kneep haar ogen dicht van frustratie. Hoe edelmoedig het ook mocht zijn, het had gevolgen voor hun toekomst. Ze hadden een erfgenaam nodig. Misschien was het niet belangrijk voor het voortbestaan van de familie Von Amber, maar het was cruciaal voor de toekomst van Svartå.

De klokkentoren van de Storkyrkan bij het koninklijk paleis in Stockholm luidde zeven keer op deze nog donkere ochtend. Gustaf had altijd moeite gehad met de winters in zijn vaderland. De dagen waren kort en de zon leek nooit helemaal bovenaan de hemel te komen. Op ochtenden zoals deze verlangde hij naar de jaren die hij op zee en in verre landen had doorgebracht, hoewel dat niet altijd gemakkelijk was geweest. Stormen en hitte die een man tot waanzin konden drijven volgden elkaar van de ene op de andere dag op, maar het was absoluut leerzaam geweest. Hij was van een jongen in een man veranderd en had de basis geleerd van het vak dat hij nu volledig beheerste.

Hij dronk zijn dunne pap en zette de beker op tafel. De vlam van de olielamp flakkerde door de tocht toen hij zich over de lamp boog om zijn jas van de haak aan de muur te pakken. Hij zette zijn hoed op, doofde de lamp en verliet de kamer die hij boven zadelmaker Magnus Carlsson en diens familie huurde.

Carlssons jongste zoon was al druk bezig met zijn taken en veegde de trap tussen de verdiepingen. Hij nam zijn muts af en maakte een buiging toen hij Gustafs voetstappen hoorde. 'Goedemorgen, meneer Andersson,' zei hij.

'Jij ook een goedemorgen, Jöns,' antwoordde Gustaf. 'Je bent alweer ijverig bezig, zie ik.'

De jongen glimlachte trots en stak zijn magere borstkas naar voren.

Gustaf liep de steeg in en zette koers naar het Stortorget, waar hij een praktijk met Tobias Henningsson deelde. Zijn meesterbrief als chirurgijn was hem ongewoon snel toegekend, wat hij aan zijn jaren in het

veld te danken had. En aan Franz, dacht hij weemoedig. Tegenwoordig kon hij aan zijn vriend terugdenken zonder alleen een intens verdriet te voelen. Franz en Gustav waren vrienden geworden toen Gustaf als achttienjarige jongen op zee was terechtgekomen. Ze deelden tot op zekere hoogte hetzelfde lot en hadden samen veel moeilijkheden overwonnen. In Duitsland hadden ze zich beiden tot veldchirurg ontwikkeld en hadden daarna op schepen, bij mijnen en op slagvelden gewerkt. Tijdens de gevechten tegen Rusland in de winter van 1789 was Franz vermist geraakt. Zijn lichaam was nooit teruggevonden, een lot dat hij helaas met duizenden anderen deelde, en diep vanbinnen wist Gustaf dat Franz dood was. Hoewel hij hem kwijt was, was Gustaf dankbaar dat hij zo lang zo'n goede vriend had gehad. Niet iedereen had zo veel geluk.

'Je bent vroeg,' zei hij toen hij Tobias in de kleine kamer die hun gezamenlijke werkruimte was bij de kachel zag zitten.

'Of laat,' zei Tobias. Hij streek met zijn handen over zijn gezicht. 'Ik ben helemaal niet weggeweest. Ik moest een gezwel verzorgen en daarna kwam de stadswacht met een man die een steekwond had opgelopen.' Hij wees vermoeid naar de gesloten deur aan het eind van de langwerpige ruimte.

'Een vechtpartij?' vroeg Gustaf.

'Is dat niet altijd zo?' Tobias droogde zorgvuldig een paar gereinigde instrumenten met een doek.

'Als mensen toch eens zouden leren om naar huis te gaan als ze genoeg gedronken hebben,' zei Gustaf.

'De biermeisjes willen de gasten zo lang mogelijk in de taveerne houden.' Tobias glimlachte en legde een gebogen tang neer. 'Je moet hem vandaag onderzoeken. Ik ben er niet zeker van dat hij het redt. Het mes was niet schoon en ik moest een stukje van het lemmet uit zijn bot halen.'

'Komt de stadswacht terug?' vroeg Gustaf terwijl hij de eenvoudige houten deur opende en naar binnen keek. Vanaf de brits klonk luid gesnurk en het stonk naar bier en brandewijn.

'Hij komt vanavond. We moeten de deur vergrendeld houden. De man die daar ligt heeft zijn tegenstander doodgestoken.'

Gustaf knikte. ‘De nieuwe gezelschapsgast komt vandaag toch?’

‘Dat zul je helaas zelf moeten regelen. Ik heb een paar uur slaap nodig,’ Tobias gaapte, ging staan en rekte zich uit. Hij was klein en tenger, en kwam tot Gustafs oksel. Hij was een van de besten in zijn vak en Gustaf was blij dat hij ruim een jaar geleden een werkplek bij hem had gekregen. Nu was het Gustafs beurt om te helpen bij het opleiden van toekomstige talenten en hij voelde zich een beetje overweldigd door het vertrouwen en de verantwoordelijkheid. Nog maar twee jaar geleden had hij hardop gelachen als iemand hem had verteld dat zijn toekomst er zo zou uitzien. Als de vrouw van wie hij hield niet was getrouwd en daardoor nooit de zijne kon worden, had hij de stap om naar Stockholm te reizen en zich te ontwikkelen niet gezet. Maar nu stond hij hier, als chirurgijn. Een eervol beroep met een zekere status. Hij hoopte dat zijn ouders vanuit de hemel op hem neerkeken en trots waren op wat er van de arme metselaarszoon uit Svartå was geworden.

Bij de deur schraapte iemand zachtjes zijn keel. Ondanks het zwakke licht zag hij dat de patiënt een elegante en chic geklede dame was. Achter haar verscheen een oudere vrouw, die te oordelen naar haar kleding waarschijnlijk in dienst van de jongere was.

‘Hoe kan ik u helpen?’ vroeg hij vriendelijk.

‘*Bonjour*,’ zei de jonge vrouw terwijl ze haar hals rekte en om zich heen keek in de kamer. Ze praatte verder in zulk snel Frans dat het voor Gustaf onmogelijk was om haar te volgen. Hij begreep alleen dat haar naam Céline Bouvin was.

‘Wat kan ik voor u doen, mademoiselle Bouvin?’ vroeg hij in middelmatig Frans.

Ze glimlachte aarzelend en liep een paar stappen naar hem toe. Hij merkte dat de vrouw, die beslist de kamerjonkvrouw van de jongedame was, naar hem staarde. Hij glimlachte. De jongedame was tenslotte degene die hiernaartoe was gekomen in plaats van andersom.

Mademoiselle Bouvin draaide haar hoofd zodat haar hals zichtbaar werd. Ze schoof een glanzende haarlok opzij en wees met een vinger naar een zwelling met de omvang van een erwt in haar nek, vlak bij de haargrens. ‘*Regardez ici*,’ zei ze zachtjes.

Gustaf trok zijn wenkbrauwen vragend op en ze gaf hem met een kort knikje toestemming. Hij wreef zijn handen tegen elkaar aan en legde zijn vingertoppen op haar bleke huid. Ze schrok en kreeg kippenvel.

‘Pardon,’ zei hij verontschuldigend.

Hij constateerde al snel dat het niets ernstigs was, maar beseftte dat een jonge, mooie vrouw de zwelling waarschijnlijk verwijderd wilde hebben. Hij stelde de eenvoudige vraag zo goed mogelijk in het Frans. Dat was een van de dingen die hij op zee had geleerd. Over het verwijderen van gezwellen en andere ongemakken kon hij in meer dan tien talen spreken.

‘*Oui*,’ zei ze opgelucht en ze wierp een blik over haar schouder naar haar kamerjonkvrouw. Zelfs nu vertrok de strenge vrouw geen spier.

Gustaf begeleidde mademoiselle Bouvin naar een stoel achter een scherm en liet haar daar plaatsnemen. De kamerjonkvrouw met de haviksogen volgde hen en kwam ook achter het scherm staan. Hij bood de jonge vrouw een glas brandewijn aan, dat ze dankbaar aanvaardde. Tot zijn verbazing dronk ze de sterkedrank zonder ook maar één keer haar gezicht te vertrekken, waarna ze hem het glas teruggaf.

De ingreep was in een paar minuten voorbij en Gustaf hoopte dat het litteken niet al te groot zou zijn, maar garanties kon hij niet geven. De chagrijnige kamerjonkvrouw gaf hem de munten die hij als betaling vroeg, en daarna verlieten de twee de praktijk.

Merkwaardige vrouwen, dacht hij terwijl hij de instrumenten die hij had gebruikt schoonmaakte. Hij wist niet waarom, maar hij had het gevoel dat dit niet de laatste keer was dat hij de mooie mademoiselle Bouvin zou tegenkomen.

3

‘Mama! Mama! Kijk...’ Het meisje rende met rode wangen en zo snel als haar benen haar konden dragen door de sneeuw.

Maja lachte, waarna ze hurkte en haar armen uitstak. ‘Kom, schat van me,’ zei ze.

Het lijfje stortte zich in haar armen en Maja deed alsof ze naar achteren viel. Amelia lachte zo hard dat ze bijna geen adem meer kreeg terwijl ze over Maja heen klauterde. Maja omhelsde het meisje en zette haar capuchon goed op. Amelia droeg een grote wollen sjaal, warme wanten en een muts die Maja voor haar had gebreid. Haar lieve gezichtje was nauwelijks nog te zien.

‘Engelen, mama,’ zei Amelia. Ze ging naast Maja liggen en bewoog haar armen en benen heen en weer.

Maja glimlachte en deed hetzelfde. Ze zouden koud en nat worden, maar wat maakte dat uit? Ze konden straks opwarmen bij de haard. Amelia stopte pas nadat ze vijf sneeuwengelen had gemaakt en het zo koud had dat haar tanden klapperden.

‘Zullen we naar huis gaan om warme melk met honing te drinken?’ vroeg Maja.

Amelia knikte ernstig. ‘Veel bekera’s.’

Maja glimlachte. ‘Ik denk dat één beker genoeg is voor jouw kleine maag,’ zei ze terwijl ze de hand van het meisje vastpakte.

Het was vroeg in de ochtend en wie niet naar buiten hoefde, bleef binnen. De winter was relatief mild geweest met een paar korte koudegolven, maar tot Amelia’s grote vreugde had het vorige week flink gesneeuwd en Maja en zij waren elke dag even buiten geweest om te spe-

len voordat het tijd was om aan haar dagelijkse werkzaamheden te beginnen. Maja wist dat het een voorrecht was om zo veel tijd met het meisje te kunnen doorbrengen. Ze had nooit verwacht dat ze het zo goed zou krijgen. Ze was arm en ongewenst geboren, was door haar moeder achtergelaten op de buitentrap van een boosaardige boer die Maja bijna had vermoord nog voordat ze dertien was. Door Gods voorzienigheid en de hulp van een vriendelijke vrouw was Maja bij de familie Sporre terechtgekomen, en ze was daar gebleven. Op zestienjarige leeftijd had ze de functie van kamenier van Christina gekregen en dat had geleid tot de verantwoordelijkheid die ze nu voor Amelia had.

Hoewel Maja Amelia niet had gebaard, beschouwde ze zichzelf toch als de moeder van het meisje, en Amelia wist niet beter. Zo zag haar wereld eruit. Het meisje was het resultaat van de verboden liefde tussen Gustaf Andersson en Christina en was geboren tijdens een reis naar Sundsvall die zorgvuldig was georganiseerd door barones-weduwe Sporre en Hare Majesteit prinses Sophia Albertina. Alles had onder de grootste discretie plaatsgevonden, een half jaar voordat Christina met haar echtgenoot trouwde. Voor Christina was het ondenkbaar geweest om het meisje aan onbekenden af te staan en Maja had in een moment van... Tja, van wat wist ze eigenlijk niet. Moed? Rechtschapenheid? In elk geval had ze haar normaal gesproken zo zwakke stem verheven en aangeboden om voor het meisje te zorgen, en dat deed ze nu al bijna twee jaar.

Het had haar oneindig veel vreugde gegeven, maar had ook zorgen met zich meegebracht. Niet zo zwaar dat ze niet te dragen waren, maar af en toe vroeg ze zich af hoe haar leven zou zijn geweest als ze Amelia niet had gehad. Het had natuurlijk geen zin om daarover te speculeren en ze zou haar leven met het meisje voor niets ter wereld willen ruilen, maar dat betekende niet dat ze Christina, hun nabijheid en gesprekken niet miste. Natuurlijk was hun vriendschap geheim, maar het was geaccepteerd dat ze meer waren dan een freule en haar kamenier.

Maja veegde de tranen die plotseling over haar wangen stroomden weg. Amelia was een wonder en ze had geen spijt van haar beslissing. Ze wist dat ze zelf geen kinderen kon krijgen na wat ze als jong meisje had meegemaakt en het was heerlijk om Amelia's moeder te zijn. Toch

vroeg ze zich soms af of het genoeg was. Ze was tenslotte Maja maar, een eenvoudig ongetrouwd dienstmeisje zonder veel vooruitzichten om ooit een man te vinden die ze kon vertrouwen en die met haar wilde trouwen.

Anders... Maja stond het zichzelf zelden toe om aan hem te denken. Dominee Nylander was als een engel met gouden krullen en de mooiste stem die ze ooit had gehoord in haar leven gekomen. Hij had met haar willen trouwen. Met haar. Maja. Maar dat was onmogelijk geweest. Maja had de verantwoordelijkheid voor Amelia op zich genomen en niets kon haar ertoe brengen om die belofte te verbreken, zelfs niet de gevoelens die ze had gehad – en nog steeds had – voor Anders. Maja zuchtte. Anders was verloren voor haar. Hij was naar Uppsala gereisd om zijn studie tot dominee af te ronden en ze verwachtte niet nog iets van hem te horen of hem ooit terug te zien. De laatste keer dat ze elkaar hadden gezien, vlak voordat hij vertrok, had ze niet durven vragen wat Anders ervan vond dat ze Amelia's moeder was. Ze had het antwoord niet willen horen.

Maja stampte de sneeuw van haar schoenen en klopte Amelia af voordat ze de deur van het huisje opende en het meisje voor zich uit naar binnen duwde.

'Nu trekken we je buitenkleden uit, liefje,' zei ze en ze glimlachte om Amelia's gezichtsuitdrukking. Ze verbaasde zich vaak over de gelijkenissen tussen het meisje en haar biologische moeder, gelijkenissen die op een dag problemen konden veroorzaken. De koppigheid en wilskracht van het kind waren nu al duidelijk.

'Zo,' zei Maja toen ze het meisje een schone hemdjurk en droge kousen had aangetrokken. 'Ga maar op de dierenvacht voor de haard zitten, dan maak ik de melk voor je klaar.'

'Hoera!' riep Amelia en ze klapte in haar handen. 'Kom hier, Misse,' lokte ze de kat, die onder de tafel vandaan kwam, zich uitrekte, met een zwiepende staart naar Amelia toe liep en opgerold op haar schoot ging liggen.

'Dus jullie zijn terug,' zei Pelle bij de ingang. De kou stroomde op nieuw het huisje in voordat hij de deur dichtdeed.

‘Opa Pelle,’ zei Amelia blij. ‘Kom hier zitten.’ Ze klopte naast zichzelf en de kat op de dierenvacht.

De rijzige smid gehoorzaamde gewillig en liet zijn grote lichaam kreunend op de vloer zakken.

‘Ze heeft je om haar pink gewonden,’ zei Maja met één hand op haar heup terwijl ze met de andere in de pan met melk roerde.

Pelle straalde van geluk. ‘Ik zou het niet anders willen. Mijn hart zingt als ik het meisje op tegen me hoor zeggen.’

‘De mensen moesten eens weten hoe teerhartig je bent,’ zei Maja lachend.

‘Hm. Alleen dit meisje kan deze oude dwaas zo van zijn stuk brengen.’

Maja vulde drie bekers met warme melk en serveerde ze aan haar gezinnetje. Het was Gustafs idee geweest dat Maja de huishoudster van zijn oom Pelle en hem zou worden, in ruil voor de veiligheid die ze Maja en Amelia konden bieden. De vijandigheid waarmee Maja en Amelia in het dorp Svartå waren behandeld, zorgde ervoor dat ze nauwelijks aarzelde voordat ze ja zei, en dat was een uitstekende beslissing geweest. En nadat Gustaf naar Stockholm was vertrokken om zichzelf verder te bekwamen zodat hij zijn dochter een betere toekomst kon bieden, waren ze nog hechter geworden. Pelle hield van hen alsof Maja zijn dochter en Amelia zijn kleindochter was.

Maja zei tegen Amelia dat ze haar warme melk moest drinken en genoot van hun moment samen. Weliswaar woonde Amelia niet bij haar eigen vader en moeder, maar ze was gelukkig, en dat was het allerbelangrijkste, dacht Maja.

Het collier voelde zwaar en koel in haar handen. Céline speelde met de parels. Ze voelde de oneffenheden onder haar vingertoppen. De ketting was een van de laatste sieraden die ze nog had. Ze verbeterde zichzelf. Een van de laatste échte sieraden die ze nog had. Haar andere sieraden waren de een na de ander verkocht om in haar levensonderhoud te kunnen voorzien en waren vervangen door sieraden met glazen stenen, maar deze ketting wilde ze niet verkopen. De parels waren verbonden met herinneringen, wat niet voor de andere sieraden gold. Het was eenvoudiger geweest om daar afstand van te doen. Céline zuchtte hartgrondig. Ze was er volkomen zeker van geweest dat alles goed zou komen en de stenen zouden worden vervangen door nieuwe en grotere, maar nu was ze twee jaar verder en had ze nog maar één ketting, die weliswaar waardevol was, maar in veel opzichten onvervangbaar en misschien ook onmogelijk te verkopen.

Ze liet zich languit op de kussens vallen, trok het dekbed dicht om zich heen en staarde naar de met stof bespannen hemel boven het bed. Ze kon die vervloekte kou in dit land niet meer verdragen. Ze verlangde naar huis, maar Frankrijk was geen optie. Het was te gevaarlijk en bovendien had ze niets om naar terug te keren. Haar adem kwam in witte wolken naar buiten als ze uitademde. Ze had nooit zo'n groot appartement vlak bij het paleis moeten huren, maar ze was bang dat het haar enige kans was. Haar laatste kans. Ze had dringend een wel-doener nodig. Een echtgenoot was haar doel geweest, maar zoals de zaken er nu voor stonden moest ze tevreden zijn met het op een na beste. Ze hield zichzelf voor dat het erger had kunnen zijn.

Achter de ramen vermengde het geluid van de klok van de Slottskyrkan zich met de stem van de stadsomroeper die het dagelijkse nieuws uit de laatste pamfletten verkondigde.

Josette opende de deur zonder te kloppen. ‘Mademoiselle,’ zei ze nors. ‘We hebben niet veel hout meer en de beurs is bijna leeg.’

‘Ik weet het, Josette,’ snauwde Céline. ‘Het spijt me...’ Ze sloot haar ogen.

‘Ik wilde niet onvriendelijk klinken, Céline, maar de waarheid wordt er niet gemakkelijker op doordat we er niet over praten. Binnenkort komt mevrouw Robertsson langs voor de huur.’ Josette schudde haar hoofd. ‘Ik weet niet hoelang ik haar nog aan het lijntje kan houden.’

Céline speelde met de parels. ‘Geef me vanavond nog om het op te lossen,’ smeekte ze. ‘Ik beloof dat ik de ketting anders morgen verkoop.’

Josette hield haar hoofd schuin. ‘Ik maak me zorgen om je, dat weet je. Ik red me wel, maar jij... Ik weet niet hoe het met jou verder moet als je niet...’

‘Zeg het niet. Dat brengt ongeluk en dat kan ik niet gebruiken. Niet nu,’ zei Céline vastbesloten. ‘Heb je de rok klaar?’

Josette aarzelde.

‘Nou?’

‘Ik heb mijn best gedaan, maar als je goed kijkt zie je dat de stof erg versleten is.’

Céline ging huiverend rechtop in bed zitten. ‘Laat hem eens zien,’ zei ze.

Josette verliet de kamer om meteen daarna met het veel gedragen kledingstuk over haar arm terug te komen.

‘Hij is nog steeds mooi, vind je niet?’ zei Céline.

‘Je moeder zag er hier stralend in uit,’ zei Josette zichtbaar ontroerd.

‘Ze straalde overal in,’ zei Céline zachtjes. Ze wilde dat haar moeder nu bij haar was om haar te steunen. Haar gezicht verscheen voor haar geestesoog, glimlachend en gelukkig. Céline herinnerde zich hoe verbaasd ze telkens weer was geweest als ze haar moeder licht als een vlin-
der had zien dansen, met een elegantie en een gratie waardoor de blik-

ken van iedereen naar haar toe werden getrokken. Sommige verlangend, andere jaloers. Gevoelens die Céline destijds niet had begrepen, maar waarvan ze niet veel later de betekenis had ontdekt.

‘Laten we maar zien hoe hij staat,’ zei Josette bemoedigend. ‘Ik durf te wedden dat hij prachtig zal zijn als je hem met je moeders gele mantua en de parels draagt.’ Josette streek met haar handen door Célines golvende haar. ‘Ik zorg voor een modieus kapsel. Veel volume aan de zijkanen en een paar lokken die sierlijk over de schouders vallen.’

Céline knikte kort. ‘Het is vanavond of nooit. Zorg er alleen voor dat het litteken niet zichtbaar is,’ zei ze haastig terwijl ze haar hand in haar nek legde. Ze liep naar de vergulde spiegel tussen de ramen. Het koude daglicht toonde dat de naïviteit die ze ooit in haar blik had gehad in Frankrijk was achtergebleven. Ze pakte de vergulde lijst met twee handen vast, boog zich naar voren en bekeek de blauwe kringen onder haar ogen, haar bleke lippen en de hardnekkige rimpel tussen haar wenkbrauwen. Ze draaide haar hoofd naar rechts en vervolgens naar links, op zoek naar nog meer gebreken, en vond een rode plek op de onderkant van haar linkerwang.

‘Laat mij dat maar regelen,’ zei Josette. ‘Al die jaren in het theater hebben me het een en ander geleerd.’

Céline huiverde opnieuw en zag dat de zon achter de daken begon te zakken. ‘We kunnen het beste beginnen voordat het licht verdwijnt,’ zei ze en ze draaide zich naar Josette om. ‘Over een paar uur moet ik er *ravissante* uitzien.’

Terwijl Josette water in de waskom goot, dacht Céline aan de soiree van vanavond. Ze wist dat zowel de gastvrouw als de gasten de mademoiselle Céline Bouvin wilden zien die ze dachten dat ze was.

Ze zou hun opnieuw geven wat ze wilden. Ze had geen andere keus.

‘Lieve zus...’
‘Wat wil je hebben, Beata?’ vroeg Christina zonder van het grootboek op het bureau op te kijken.

‘Waarom denk je dat ik iets wil hebben?’ Beata’s stem klonk iets scherper dan daarnet.

Christina stopte met schrijven met de ganzenveer en er ontstond een donkere vlek op het papier. Ze vroeg zich in stilte af hoeveel zwarte vlekken Beata had veroorzaakt, zowel in het grootboek als in haar leven. Haar zusje had het niet gemakkelijk gehad, maar Christina bracht het niet langer op om geduld met haar te hebben. Sinds het paardrijongeval waarvan haar moeder en Beata Christina de schuld gaven – en waardoor haar zus haar schoonheid en haar toekomst was kwijtgeraakt – had Christina geprobeerd het goed te maken. Niets was genoeg geweest. De kloof tussen hen was in plaats daarvan dieper geworden en de haat die Beata voor haar voelde was alleen toegenomen.

‘Beata,’ zei Christina kalm. ‘Het gaat sneller als je meteen zegt wat je wilt in plaats van telkens als je hier binnenkomt mij ernaar te laten raden.’

‘Alleen omdat jij in papa’s werkkamer zit, wil nog niet zeggen dat jij het op Svartå voor het zeggen hebt. Papa is nog niet dood,’ zei Beata snibbig.

‘En toch behandelen jij en mama hem alsof hij dat wel is,’ mompelde Christina.

Ze wist dat haar moeder de brieven van haar vader zelden beantwoordde en ze had zelfs een gesprek tussen haar moeder en haar ka-

merjonkvrouw Josefin opgevangen waarin haar moeder zich afvroeg hoelang ze weduwe moest zijn voordat het gepast was om een nieuw huwelijk te sluiten.

Natuurlijk had Christina dat afschuwelijke gesprek voor zich gehouden. Als dat soort woorden haar vader zouden bereiken... Ze slikte moeizaam. Haar vader aanbad haar moeder. Het zou hem kunnen breken.

Christina stond op en vermande zich voordat ze naar Beata keek. 'Dus, wat kan ik voor je doen, zus?' zei ze met een geforceerde glimlach terwijl ze naar haar keek. De verschrikkelijke sluier die Beata koppig had gedragen om haar littekens te verbergen was inmiddels vervangen door veel te veel poeder en rouge, waardoor ze ouder leek dan ze was. Christina zou het echter niet in haar hoofd halen om haar dat te vertellen.

Beata verstrengelde haar handen voor haar buik, hield haar hoofd schuin en knipperde met haar grote blauwe ogen. Het was een gewoonte die ze in haar jeugd al had aangenomen om haar zin te krijgen en die haar bepaald niet meer flatteerde.

'Mama en ik willen de modiste graag laten komen en we willen weten of je zo vriendelijk wilt zijn om mama op rekening te laten kopen,' kirde ze.

Dus jullie luisteren soms toch naar wat ik zeg, dacht Christina. 'Voor zover ik me kan herinneren is de modiste hier nog maar een paar weken geleden geweest,' antwoordde ze zo neutraal mogelijk.

'En dat was een uitstekend bezoek, maar mama wil nog wat extra paren zijden schoenen en meer kant om de lijfjes mee te versieren. Mama vindt bovendien dat ik van de gelegenheid gebruik moet maken om een paar van die prachtige rozetten voor op het lijfje aan te schaffen.' De woorden stroomden uit Beata's mond.

Christina bracht haar hand naar haar nek en masseerde die licht. 'Beata,' onderbrak ze haar.

'Ja?'

Christina ademde in door haar neus om te kalmeren. 'Mama en jij hebben allebei niet meer versierselen en duur kant nodig. Jullie zijn

mooi zoals jullie zijn.’ Ze zag dat Beata’s ogen zich vernauwden en wist al hoe dit zou eindigen. ‘We laten de modiste in het voorjaar weer komen, als ze jullie nieuwe dingen kan laten zien.’

‘Hebben we gebrek aan geld?’ vroeg Beata terwijl ze haar armen over elkaar sloeg en met haar kleine, in een zijden schoen gestoken voet op de vloer begon te tikken.

‘Helemaal niet,’ zei Christina. ‘Maar er kunnen moeilijke tijden aanbreken en daar moeten we op voorbereid zijn. Mama en jij zouden dat inmiddels moeten kunnen begrijpen. We hebben dat al heel vaak besproken, nietwaar? Als je iets zoekt om jezelf mee bezig te houden, dan is er genoeg op het landgoed te doen. Ik kan het je laten zien, als je dat wilt.’

Beata balde haar vuisten in haar zij. ‘Je denkt alleen aan jezelf en aan dit afschuwelijke huis. Dat heb je altijd gedaan,’ ging ze tekeer.

‘Als ik dat niet deed, dan zouden jij en mama geen plek hebben om te wonen,’ zei Christina zachtjes.

‘We kunnen bij onze lieve oma in Stockholm gaan wonen,’ antwoordde Beata.

‘Dan vind ik dat je daar meteen over naar oma moet schrijven,’ zei Christina kalm. Ze hield Beata’s blik vast. Ze hadden dit al heel vaak besproken. Beata kon niet overweg met hun oma. Ze zouden het nog geen week onder hetzelfde dak uithouden. Oma eiste meer van haar dan Christina en dat wist Beata maar al te goed.

‘Ik ga er met papa over praten,’ snauwde Beata, waarna ze zich zo abrupt omdraaide dat haar rokken over de vloer zwierden.

Christina deed de deur achter haar dicht en ging naar het bureau terug. Hun discussies eindigden altijd op dezelfde manier, maar het was alsof Beata dat telkens weer verdrong. Alsof ze hoopte op een andere uitkomst dan de vorige keer, hoewel ze altijd weer op exact dezelfde wijze begonnen en eindigden. Keer op keer. Maja’s woorden dat Christina’s broer weliswaar dood was, maar dat haar zusje nog leefde, echoden in haar oren. Maar soms hielp zelfs die gedachte niet. Beata was onuitstaanbaar om mee om te gaan. Als Christina niet zou weten dat Beata in de meeste gevallen in opdracht van haar moeder naar haar